

Od koho sú darčeky pod stromčekom?

Deti, vymalujte si Ježiška!

Iný kraj, iný mrav. Nie v každej krajine sveta nosí na Vianoce darčeky Ježiško a dokonca ich deti ani nedostanú počas Štedrého večera.

Ježiško

Malé Jezuliatko v jasličkách je oddávna dojímavým symbolom Vianoc. Deťom nosí darčeky už od 19. storočia. Pôvodcom myšlienky je reformátor Martin Luther. Keďže neuznával svätých a teda ani sviatok svätého Mikuláša, vymyslel ako alternatívu dievčatko Christkind – anjelika, ktorý na Vianoce prináša deťom darčeky. Nový zvyk sa síce ujal, avšak ľudia si túto detskú postavičku spojili s oslavou narodenia Jezuliatka, ktorému priniesli svoje dary Traja králi. Tým vznikla nová tradícia, že darčeky na Vianoce prináša novonarodený Ježiško. Ktovie, kedy si prvé dieťa zmyslelo, že napíše Ježiškovi list o tom, čo by si od neho želalo?

Dnes je tradícia vianočnej pošty veľmi silná.

Svätý Mikuláš

Pamiatku stredovekého slávneho gréckeho biskupa z juhoturckého mesta Myra, svätého Mikuláša, si pripomína väčšina európskych národov. Ikonografia nám ho predstavuje ako biskupa s bibliou v ruke, často aj s tromi zlatými jablkami. Novodobá predstava Mikuláša ako starého biskupa s dlhou bielou bradou, v červenom plášti s kapucňou, lemovanom kožušinou, sa po prvý raz objavuje v tvorbe maliara Moritza von Schwinda z 19. storočia.

V kresťanskom kalendári je sviatok svätého Mikuláša 6. decembra, keď svätec vo 4. storočí údajne zomrel.

Jeho pôsobenie je známe veľkou štedrosťou a dobročinnosťou. Tak sa úplne prirodzene začal jeho sviatok spájať s tradíciou obdarovania, zvlášť detí. Niekde rozdáva darčeky sám už večer

5. decembra, inde má na to rôznych pomocníkov, alebo ich prináša v noci a deti si ich 6. decembra ráno nachádzajú za oknom, či v topánkach. Na našom území sa oslavy sv. Mikuláša rozšírili v stredoveku, ale len v mestách. Na strednom Slovensku vstupoval Mikuláš do domu s takouto básničkou: "Deti, ja som Mikuláš, modlite sa Otčenáš. Mrcha deťom nesiem korbáče, dobrým orechy a koláče." Mikulášske zvyky sa na slovenské dediny rozšírili až po Prvej svetovej vojne.

Podľa regiónov sa mení zloženie Mikulášovho sprievodu. V Čechách a na Slovensku Mikuláša sprevádza čert, ktorého si údajne skrotil a anjel. V Poľsku snehová vločka. V Rakúsku, Bavorsku, Chorvátsku, Maďarsku sa objavuje strašidelnejšia obdoba zvaná Krampus. V Nemecku trestá neposlušné deti Paholok Ruprecht (Knecht Ruprecht) s reťazami a metlami. Holandský a flámsky Sinterklas chodí v spoločnosti Čierneho Petra (Zwarte Piet). Niektoré krajiny sviatok svätého Mikuláša neoslavujú, napríklad Rusko a Británia. Na ostrovoch sa Father Christmas podobá americkému Santa Clausovi a plní podobné úlohy počas Vianoc.

Santa Claus

Komerčne veľmi úspešný vo vtieravých reklamách je Santa Claus, ktorý sa stal americkou obdobou Mikuláša. Američania nemajú veľa vlastných tradícií. Pôvodnú Mikulášsku tradíciu priniesli do Ameriky v 17. storočí Holanďania ako Sinter Klaasa. Práve tomuto svätcovi zasvätili osadu Nový Amsterdam (dnešný New York), a tam kde je teraz Manhat-

tan, postavili sochu tohto svätca. Tak sa meno sv. Mikuláša (lat. Sanctus Nicolaus) stalo označením postavičky, ktorá sa vyvíjala v priebehu 19. storočia. Podnet k jeho vzniku dal v roku 1822 profesor Clement Clark Moore. Keď sa raz vracal z vianočných nákupov, nechal sa inšpirovať snehovými čiapočkami na komínoch domov v New Yorku a napísal pre deti báseň Návšteva sv. Mikuláša, ktorá rýchlo zľudovela pod názvom Noc pred Vianocami. V básni skombinoval prvky holandských, nemeckých a škandinávskych vianočných tradícií, a tak predstavil Mikuláša ako malého okrúhleho mužička, s červeným nosom a bielou bradou, ktorý prichádza na saniach, ťahanými ôsmimi sobmi. S vrecom plným darčekom pre deti skočí komínom do domu, špinavý od sadzí šibalsky mrkne, keď otvára vrece a do pančušiek detí, starostlivo uložených pri kozube vkladá darčeky. Báseň bola inšpiráciou pre ilustrátora Thomasa Nasta. Podobu dobrotivého starého pána mu dal v rokoch 1860 - 1880, keď ho kreslil pre vianočné vydania časopisu Harper's. K legende pridal dielňu na výrobu hračiek na severnom póle, kde pomáhajú škriatkovia (elfovia) a zoznam dobrých a zlých detí.

Rokom 1931 nastúpil Santa Claus cestu biznisu a komercie. Maliar Haddon Sundblom vytvoril pre firmu Coca-Cola podobu Santa Clausa v ľudskej veľkosti s dlhou bielou bradou, v červenom kožúšku s bielym lemovaním, v čižmičkách a s nošou plnou hračiek.

Zmenila sa teda nielen podoba Mikuláša, ale aj dátum, kedy nosí darčeky. Už

